

Udskriftsdato: 14. december 2025

FOU nr 1986.33 (Gældende)

Tilbagebetaling af arbejdsløshedsdagpenge

Ministerium: Folketinget

Tilbagebetaling af arbejdsløshedsdagpenge

Henstillet til ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen at tage en afgørelse om tilbagebetaling af arbejdsløshedsdagpenge op til fornyet overvejelse, idet jeg fandt det tvivlsomt, om de subjektive betingelser for at kræve tilbagebetaling var opfyldt. Medlemmet havde uden at oplyse herom til arbejdsløsheds-kassen deltaget i en aftenskoleuddannelse, hvor undervisningen startede inden kl. 18.00 (den dagældende tidsgrænse for udbetaling af dagpenge under kursusdeltagelse).

(J. nr. 1986-1216-022)

A klagede for B over en afgørelse fra ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen. Ankenævnet fastholdt en tidligere afgørelse om, at B skulle tilbagebetale 39.106 kr., som hun havde modtaget i arbejdsløshedsdagpenge i perioden fra den 1. oktober 1979 til den 15. februar 1981, samt gennemgå en almindelig karantæne på 3 måneder.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at B pr. 30. september 1979 blev opsagt fra en fuldtidsstilling som ekspeditrice og ansat på halv tid i den samme forretning. Hun arbejdede herefter skiftevis om formiddagen og om eftermiddagen - og i kortere perioder igen som fuldtidsbeskæftiget. Fra den 1. oktober 1979 til den 15. februar 1981 modtog hun supplerende arbejdsløshedsdagpenge, i alt 39.106 kr.

B havde i slutningen af august 1979 meldt sig til et 3-årigt korrespondentkursus, som startede ca. den 1. september 1979. Kurset bestod af 10 ugentlige undervisningstimer, som var placeret to aftener om ugen fra kl. 17.40 til kl. 21.40. Den 4. oktober 1979 udfyldte B en ledighedserklæring, hvor hun på spørgsmålet om, hvorvidt hun var under uddannelse, svarede nej. I en ledighedserklæring af 27. januar 1981 svarede hun ja på spørgsmålet og oplyste, at der var tale om en aftenskoleuddannelse til korrespondent. B gjorde over for sin arbejdsløshedskasse nærmere rede for undervisningens placering, idet hun understregede, at den lå »efter normal arbejdstids ophør«, og at hun i hele perioden havde stået til rådighed for arbejdsmarkedet.

Arbejdsløsheds-kassen meddelte herefter, at B skulle tilbagebetale de dagpenge, som hun havde modtaget siden den 1. september 1979. Kassen henviste til, at der var tale om en kompetencegivende uddannelse, at undervisningen startede før kl. 18.00, og at hun i ledighedserklæringen af 4. oktober 1979 ikke havde oplyst om uddannelsen.

B klagede til arbejdsdirektoratet over kassens afgørelse. Hun anførte, at hun i hele perioden havde været arbejdssøgende i fuldt omfang, og at hun havde været i »god tro«. Hun henviste til en erklæring fra handelshøjskoleafdelingen i Herning, som oplyste, at aftenstudiet var tilrettelagt specielt for studerende med fuldtidsarbejde, men at man af hensyn til skolens kapacitet havde måttet påbegynde undervisningen tidligst muligt efter normal arbejdstids ophør.

I en senere skrivelse meddelte arbejdsløsheds-kassen, at B ud over tilbagebetalingen skulle gennemgå en effektiv karantæne på 3 måneder efter arbejdsløshedsforsikringslovens § 87, stk 2, på grund af tilsidesættelse af oplysningspligten.

I en udtalelse til arbejdsdirektoratet gav arbejdsløsheds-kassen udtryk for, at B ikke havde været i ond tro, men havde handlet groft uforsvarligt.

Arbejdsløsheds-kassens lokale afdeling meddelte kassens hovedledelse, at afdelingen støttede B i hendes synspunkter. Hovedledelsen fremsendte afdelingens skrivelse til arbejdsdirektoratet.

Arbejdsdirektoratet indhentede telefonisk oplysning fra arbejdsformidlingen om, at B fra den 1. oktober 1979 til den 13. august 1981 havde været tilmeldt og var fremmødt på arbejdsformidlingen.

I en skrivelse til arbejdsdirektoratet meddelte arbejdsløshedskassens hovedledelse, at kassen efter en fornyet gennemgang af sagen indstillede, at sagen blev henlagt.

Arbejdsdirektoratet meddelte i en skrivelse til B følgende:

... at direktoratet efter det oplyste finder, at De ikke har været berettiget til de i perioden 1. oktober til 15. februar 1981 udbetalte dagpenge, hvilke derfor skal tilbagebetales til kassen, jfr. arbejdsløshedslovens § 86, stk.1.

Direktoratet finder endvidere, at De ved at undlade at oplyse om Deres deltagelse i det pågældende kursus har gjort Dem skyldig i groft uagtsomt forhold over for kassen, hvorfor De skal udstå en almindelig karantæne på 3 måneder, jfr. arbejdsløshedslovens § 87, stk. 2.«

B klagede til ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen over arbejdsdirektoratets afgørelse. Hun anførte, at hun, da hun tilmeldte sig det 3-årige kursus, havde og fortsat regnede med at have fuldtidsarbejde. Hun mente sig berettiget til supplerende arbejdsløshedsdagpenge, da hun senere kun kunne få halvtidsarbejde og havde aldrig søgt at snyde nogen. Endelig henviste B til, at reglerne pr. 15. oktober 1981 var ændret, således at man uden dagpengemæssige konsekvenser kunne deltage i aftenundervisning fra kl. 17.00.

Ankenævnet traf i en skrivelse til B følgende afgørelse:

»Ifølge arbejdsløshedslovens § 62, stk. 1, nr. 6, kan dagpenge ikke udbetales til et medlem, der er under uddannelse.

Ankenævnet finde ikke, at det pågældende studium, hvor undervisningen startede før kl. 18, er omfattet af dagældende AK-cirkulære nr. 74/79 nævnte aftenundervisning, hvorunder dagpengeretten undtagelsesvis kan bevares.

Medlemmet opfyldte ikke betingelserne for at få udbetalt dagpenge.

Da medlemmet på ledighedserklæringen d. 4. oktober 1979 har krydset »nej« på spørgsmålet om, om hun er under uddannelse, skal hun tilbagebetale dagpenge for perioden 1. oktober 1979 til 15. februar 1981, jfr. arbejdsløshedslovens § 86, stk. 1, samt gennemgå en almindelig karantæne på 3 måneder, jfr. arbejdsløshedslovens § 87, stk. 2, og AK-cirkulære nr. 20/78.

Ankenævnet tiltræder således arbejdsdirektoratets afgørelse.«

Arbejdsløshedskassen anmodede arbejdsdirektoratet om at genoptage B's sag.

Kassen anførte, at det afgørende for B's dagpengeret måtte være, at der ikke reelt kunne sættes spørgsmålstegn ved hendes rådighed, idet hun havde været villig til, og faktisk i perioden også havde haft, fuldtidsarbejde inden for fagets normale arbejdstid. Skæringstidspunktet kl. 18.00 stammede fra en ankenævnsafgørelse og var aldrig fastsat i et cirkulære. Derimod var der senere i et cirkulære fastsat en ændret tidsgrænse - kl. 17.00 - og kassen fandt, at dette cirkulære burde gives tilbagevirkende kraft.

Arbejdsdirektoratet henviste telefonisk arbejdsløshedskassen til at søge sagen genoptaget i ankenævnet.

Ankenævnet besluttede at genoptage sagen og traf herefter beslutning om at fastholde den tidligere afgørelse.

I klagen til ombudsmanden over ankenævnets seneste afgørelse anførte A, at ankenævnets afgørelse ikke var acceptabel.

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til A:

»I arbejdsløshedsforsikringslovens § 62, stk. 1, nr. 6, var det fastsat, at der ikke kunne udbetales dagpenge til et medlem, der er under uddannelse, (sammenhold nu § 62 a).

Direktoratet for arbejdsløshedsforsikringen (tidligere arbejdsdirektøren) kunne i medfør af § 62, stk. 2 og 3, efter forhandling med landsarbejdsmarkedsnævnet gøre undtagelser fra reglen i stk. 1, nr. 6, for visse kategorier af uddannelser.

I arbejdsdirektoratets cirkulære af 27. juni 1979 er det i punkt IV fastsat, at dagpengeretten kan bevares under deltagelse i aftenundervisning. Cirkulæret indeholdt ikke en nærmere angivelse af, hvad der skulle forstås ved aftenundervisning (begyndelsestidspunktet).

Arbejdsdirektoratet anførte i et cirkulære af 8. oktober 1981:

»...

Efter praksis har aftenundervisning hidtil været forstået som undervisning, der var tilrettelagt til påbegyndelse tidligst kl. 18.00.

Efter at spørgsmålet har været genstand for principielle overvejelser, skal man herved meddele, at der fremover vil være adgang til at bevare dagpengeretten under deltagelse i aftenundervisning, der er tilrettelagt med begyndelsestidspunkt tidligst kl. 17.00.«

Det fremgår af en afgørelse fra ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen fra 1977, at skæringstidspunktet kl. 18.00 var fastsat af et udvalg med repræsentanter for undervisningsministeriet, arbejdsministeriet og arbejdsdirektoratet.

Ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen har ved sin afgørelse, som vedrører en periode, der ligger forud for cirkulæret af 8. oktober 1981, lagt afgørende vægt på, at den undervisning, som (B) deltog i, startede før kl. 18.00, og har herefter på grundlag af den dagældende praksis fundet, at hun ikke var berettiget til at modtage arbejdsløshedsdagpenge.

Dette er imidlertid ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at der kan kræves tilbagebetaling af de udbetalte arbejdsløshedsdagpenge, idet også visse subjektive betingelser skal være opfyldt.

Bestemmelsen om tilbagebetaling i arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 1, har følgende indhold:

»Har et medlem givet kassen urigtige oplysninger eller fortiet omstændigheder, der er af betydning for retten til dagpenge eller efterløn, eller i øvrigt mod bedre vidende uberettiget modtaget dagpenge eller efterløn, skal dagpenge- eller efterlønsbeløbet, som er modtaget med urette, tilbagebetales af medlemmet.«

Efter almindelig opfattelse omfatter bestemmelsen i arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 1, tilfælde, hvor medlemmet har været i ond tro med hensyn til sin ret til arbejdsløshedsdagpenge (viden) og visse tilfælde af grovere uagtsomhed. Jeg henviser i den forbindelse til lovforarbejderne til arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 1; (jfr. Folketingstidende 1969/70, tillæg A, sp. 2457) og tilsvarende bestemmelser i anden lovgivning.

Ankenævnet har begrundet sin afgørelse, om, at (B) skal tilbagebetale det modtagne dagpengebeløb med, at hun i ledighedserklæringen af 4. oktober 1979 på spørgsmålet om, hvorvidt hun var under uddannelse, satte kryds i nej-rubrikken.

Efter min gennemgang af sagen må jeg finde det tvivlsomt, om alene denne omstændighed gør det berettiget at antage, at de subjektive betingelser for at rejse tilbagebetalingskrav er til stede. Jeg henviser i den forbindelse til, at det pågældende kursus lå uden for fagets normale arbejdstid, at (B) i januar 1981 uden ydre anledning oplyste om kurset, og at den dagældende tidsgrænse alene hvilede på en praksis, som ikke var omtalt i cirkulæret om udbetaling af dagpenge under kursusdeltagelse (et cirkulære har arbejdsløshedskassemedlemmer ifølge standardvedtægtens § 14 pligt til at holde sig orienteret om).

Jeg har derfor henstillet til ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen at tage afgørelsen om tilbagebetaling op til fornyet overvejelse.

Vedrørende den idømte karantæne skal jeg bemærke følgende:

Efter arbejdsløshedsforsikringslovens § 87, stk. 3 (tidligere stk. 2), kan et medlem, der har gjort sig skyldig i »anden forseelse (end svig; min bemærkning) over for kassen ... udelukkes fra ret til dagpenge ... i et bestemt tidsrum, som ikke kan overstige 1 år«.

(B's) »forseelse« bestod i, at hun i ledighedserklæringen af 4. oktober 1979 svarede nej til spørgsmålet om, hvorvidt hun var under uddannelse.

Af det, jeg har anført om tilbagebetalingsspørgsmålet, følger det, at jeg må finde det meget tvivlsomt, om der har været grundlag for at træffe afgørelse om ikendelse af en karantæne. Afgørelsen af dette spørgsmål vil være afhængigt af udfaldet af nævnets overvejelser om tilbagebetalingsspørgsmålet.

...«

Supplerende oplysninger om sagen

Ankenævnet for Arbejdsløshedsforsikringen genoptog sagen og meddelte mig i skrivelse af 3. juli 1987, at nævnet havde besluttet at fastholde den tidligere truffe afgørelse. Ankenævnet anførte:

»For så vidt ombudsmanden har påpeget, at den dagældende tidsgrænse alene hvilede på en praksis, som ikke var omtalt i cirkulæret om udbetaling af dagpenge under kursusdeltagelse, og at det derfor må forekomme tvivlsomt, om de subjektive betingelser for at rejse tilbagebetalingskrav er til stede, bemærkes det, at det efter ankenævnets opfattelse alene skyldtes medlemmets urigtige oplysning på ledighedserklæringen af 4. oktober 1979 om, at hun ikke var under uddannelse, at dagpengeudbetalingen blev påbegyndt, idet arbejdsløshedskasserne administrerede i overensstemmelse med omhandlede praksis.«

Jeg henstillede herefter i skrivelse af 1. september 1987 til ankenævnet at genoptage sagen til fornyet overvejelse, idet jeg anførte følgende:

» ...

Ankenævnets begrundelse i skrivelsen af 3. juli 1987 er efter min opfattelse irrelevant, idet det ikke på noget tidspunkt under sagen har været bestridt, at (A's) oplysning i ledighedserklæringen af 4. oktober 1979 var årsag til, at hun fik udbetalt dagpenge med urette. Dette har udelukkende relation til (en del af) den objektive betingelse i arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 1, for at kræve tilbagebetaling, årsagsforbindelse mellem den urigtige oplysning og den uberettigede udbetaling.

Det afgørende punkt i sagen er imidlertid, hvorvidt (A) opfylder lovens subjektive betingelser for tilbagebetaling.

Som anført i min skrivelse af 30. marts 1987 måtte jeg finde det tvivlsomt, om alene den omstændighed, at (A) i erklæringen af 4. oktober 1979 på spørgsmålet om, hvorvidt hun var under uddannelse, satte kryds i nejrubrikken, gjorde det berettiget at antage, at de subjektive betingelser for at kræve tilbagebetaling var til stede. Jeg henviste som et af flere momenter af betydning for denne vurdering til, at den dagældende tidsgrænse alene hvilede på en praksis, som ikke var omtalt i cirkulæret om udbetaling af dagpenge under kursusdeltagelse. Ankenævnet har som begrundelse for sin afgørelse i skrivelsen af 3. juli 1987 om at fastholde den tidligere truffe afgørelse alene henvist til den i denne sammenhæng irrelevante betragtning om årsagsforbindelse, jf. ovenfor, og har ikke taget stilling til det af mig i skrivelsen af 30. marts 1987 anførte om, at det må anses for tvivlsomt, om (A) opfylder de subjektive betingelser for at kræve tilbagebetaling og de momenter, jeg fremdrog i den forbindelse...«

Ankenævnet meddelte mig i skrivelse af 27. oktober 1987, at nævnet på ny havde besluttet at fastholde sin afgørelse, idet ankenævnet fandt, »at (A) i forbindelse med, at hun udfyldte og afgav omhandlede ledighedserklæring den 4. oktober 1979 har udvist en sådan grad af uagtsomhed, at de subjektive betingelser for at kræve tilbagebetaling i henhold til arbejdsløshedsforsikringslovens § 86, stk. 1, må anses for at være til stede.«

Den 15. december 1987 havde jeg en drøftelse med ankenævnet om A's sag. Ankenævnet gav under drøftelsen tilsagn om at undergive sagen fornyet behandling.

Ankenævnet meddelte mig herefter i skrivelse af 23. december 1987, at nævnet nu ikke fandt grundlag for at fastholde den truffe afgørelse om tilbagebetaling og karantæne.

I skrivelse af 4. januar 1988 meddelte jeg ankenævnet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.